

شیوع فقر آهن و کم خونی ناشی از آن در دانش آموزان مدارس راهنمایی شهر بیرجند در سال ۱۳۸۵

دکتر آرزیتا فشارکی نیا^۱ - غلامرضا شریف زاده^۲ - دکتر مجید صدرزاده^۳ - دکتر هدیه سه قلعه گی^۳

چکیده

زمینه و هدف: فقر آهن شایعترین کمبود تغذیه‌ای در دنیا و کم خونی ناشی از آن شایعترین بیماری خونی در کودکان و نوجوانان است. از آنجا که فقر آهن در کودکان در سنین رشد می‌تواند سبب اختلال در یادگیری و بروز کم‌خونی شود، آگاهی از شیوع آن می‌تواند جهت برنامه‌ریزیهای پیشگیری کننده مؤثر باشد. مطالعه حاضر با هدف تعیین شیوع فقر آهن و کم خونی ناشی از آن و برخی عوامل مرتبط با آن در دانش‌آموزان مدارس راهنمایی شهر بیرجند انجام شد.

روش تحقیق: این مطالعه توصیفی-تحلیلی (مقطعی) در سال ۱۳۸۵ و بر روی ۴۵۰ دانش‌آموز پسر و دختر مدارس راهنمایی شهر بیرجند که به روش تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شده بودند، انجام شد. پس از توضیح طرح و کسب رضایت‌نامه، اطلاعات فردی ثبت شد. قد و وزن اندازه‌گیری و شاخص توده بدنی محاسبه گردید. نمونه‌گیری خون به منظور آزمایش شمارش کامل گلبولی و فریتین سرم انجام شد. دانش‌آموزان با هموگلوبین کمتر از ۱۲ g/dL به عنوان کم خون، فریتین کمتر از ۱۲ µg/dL، مبتلا به فقر آهن و با غیر طبیعی بودن هر دو شاخص به عنوان کم خونی فقر آهن در نظر گرفته شدند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمونهای آماری Fisher و Chi-Square در سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: در این تحقیق، شیوع کم‌خونی ۳/۶٪، کم خونی فقر آهن ۱/۸٪ و فقر آهن ۲۴٪ بود. شیوع فقر آهن با جنس (دختر بودن)، پیروی شدن و افزایش سن ارتباط معنی‌داری نشان داد ($P<0/05$). بین شیوع فقر آهن و کم‌خونی ناشی از آن با معدل، رتبه تولد، شاخص توده بدنی، سن، شغل و سطح تحصیلات پدر و مادر ارتباط معنی‌داری وجود نداشت. **نتیجه‌گیری:** با توجه به شیوع نسبتاً بالای فقر آهن و عوارض بهداشتی، اجتماعی و اقتصادی آن پیشنهاد می‌شود کودکان در دوره‌های رشد سریع از این نظر غربالگری شوند و در صورت لزوم تحت درمان قرار گیرند.

واژه‌های کلیدی: فقر آهن؛ کم خونی؛ دانش‌آموزان مدارس راهنمایی؛ شاخص توده بدنی

مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند (دوره ۱۴؛ شماره ۳؛ پاییز سال ۱۳۸۶)

دریافت: ۱۳۸۵/۱۱/۲۴ اصلاح نهایی: ۱۳۸۶/۲/۸ پذیرش: ۱۳۸۶/۳/۸

^۱ نویسنده مسؤول؛ فوق تخصص نفرولوژی کودکان؛ استادیار گروه آموزشی کودکان، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند
آدرس: بیرجند- خیابان غفاری- بیمارستان ولی عصر (عج)- بخش کودکان
تلفن: ۰۵۶۱-۴۴۴۳۰۰۱-۹؛ شماره: ۰۵۶۱-۴۴۳۵۱۶۸؛ پست الکترونیکی: fesharakinia@yahoo.com
^۲ کارشناس ارشد پدیمولوژی؛ عضو هیأت علمی گروه آموزشی پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند
^۳ پزشک عمومی

مقدمه

فقر آهن شایعترین کمبود تغذیه‌ای در دنیا و کم‌خونی فقر آهن شایعترین بیماری خونی در کودکان و نوجوانان است (۱). شیوع فقر آهن در دنیا بسیار بالاست. بر اساس گزارش سازمان جهانی بهداشت، بیشتر مردم جهان دچار فقر آهن هستند و حداقل یک سوم جمعیت جهان (حدود ۲ میلیارد نفر) به دلیل فقر آهن مبتلا به کم‌خونی می‌باشند (۲).

کم‌خونی فقر آهن در آسیا و آفریقا بویژه در زنان و کودکان بسیار شایع است و ۵۰٪-۶۰٪ زنان در سنین باروری و کودکان در کشورهای در حال توسعه به آن مبتلا هستند (۳،۴). کم‌خونی فقر آهن می‌تواند سبب افزایش ابتلا به بیماریهای عفونی، تپش قلب، نفس تنگی، رنگ پریدگی، ضعف، خستگی زودرس، کاهش توانایی جسمی، تغییرات خلقی، کاهش تمرکز حواس و نیز کاهش میزان یادگیری شود (۱،۵). در حال حاضر در بعضی کشورها برنامه‌های غربالگری برای تشخیص زودرس فقر آهن و کم‌خونی ناشی از آن در جمعیت‌های در معرض خطر مانند کودکان و زنان انجام می‌شود (۲). در کشور ایران به منظور پیشگیری از کم‌خونی فقر آهن، برای تمامی شیرخواران از ۶-۲۴ ماهگی آهن تکمیلی تجویز می‌شود (۴) ولی برنامه غربالگری برای تشخیص فقر آهن و یا کم‌خونی ناشی از آن در کودکان وجود ندارد. در مطالعه انجام شده در ساری (۶)، شیوع فقر آهن و کم‌خونی ناشی از آن به ترتیب ۳۸٪ و ۲۵٪ و شیوع فقر آهن در مادرید ۴۹۴٪ (۷)، در بزریل ۸۱۳٪ (۸)، در آمریکا ۴۷٪ (۹) و در بنگلادش ۱۷٪ (۱۰) گزارش شده است. با توجه به مطالعات فوق، مطالعه حاضر به منظور تعیین شیوع فقر آهن و کم‌خونی ناشی از آن و برخی عوامل مرتبط با آن، بر روی دانش‌آموزان مدارس راهنمایی شهر بیرجند انجام شد.

روش تحقیق

این مطالعه توصیفی-تحلیلی به صورت مقطعی و در

سال ۱۳۸۵ روی ۴۵۰ دانش‌آموز دختر و پسر مدارس راهنمایی شهر بیرجند که به روش تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شده بودند، انجام شد. بعد از گرفتن رضایتنامه از والدین ابتدا پرسشنامه‌ای که شامل سن، پایه تحصیلی، جنس، رتبه تولد، معدل، پیروی شدن دختران و در مورد والدین سن، شغل و سطح تحصیلات بود، تکمیل شد.

اندازه‌گیری وزن با استفاده از وزنه سکا با ۲۵۰ گرم خطا و با لباس سبک و بدون کفش انجام شد.

اندازه‌گیری قد نیز با استفاده از قدسنج سکا و بدون کفش و در وضعیتی که کودک چسبیده به دیوار بود و پاشنه، باسن، شانه و پس سر در تماس با دیوار بود با یک میلیمتر خطا، انجام شد.

شاخص توده بدنی BMI^* نیز از فرمول وزن (کیلوگرم)/ $قد^2$ (متر) بدست آمد. کودکان با شاخص توده بدنی $9.5 \leq$ پرستایل و پرستایل $9.5 <$ شاخص توده بدنی $8.5 \leq$ پرستایل به ترتیب به عنوان اضافه وزن و در خطر اضافه وزن در نظر گرفته شدند (۱۱).

جهت انجام آزمایشات مربوطه، $3/5cc$ خون غیر ناشتا از ورید جلو آرنجی[†] با سرنگ یک‌بار مصرف و استریل گرفته شد. $1/5cc$ آن در ویال‌های حاوی EDTA جهت آزمایش اندکس‌های خونی و $2cc$ دیگر در لوله‌های یک‌بار مصرف پلی‌اتیلن ریخته و بعد از سانتریفوژ، سرم آن برای اندازه‌گیری فریتین به کار رفت.

ملاک تشخیصی کم‌خونی در گروه سنی ۱۲-۱۴ سال طبق معیار سازمان بهداشت جهانی (WHO) هموگلوبین کمتر از $12g/dL$ (۱۲)، فقر آهن فریتین کمتر از $12 \mu g/L$ (۱۳) و کم‌خونی فقر آهن وجود هر دو معیار با یکدیگر بود.

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمونهای آماری Chi-Square و Fisher در سطح

* Body Mass Index (BMI)

† Ante Cubital

معنی داری $\alpha=0/05$ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

شیوع فقر آهن در پایه اول $15/6\%$ ، پایه دوم $25/9\%$ و پایه سوم $29/5\%$ بود. با افزایش سن، شیوع فقر آهن در حدّ معنی داری افزایش نشان داد ($P=0/02$). شیوع آنمی فقر آهن بین سه پایه اختلاف معنی داری نداشت ($P=0/65$).

$91/3\%$ (۴۱۱ نفر) از کودکان شاخص توده بدنی طبیعی داشتند. $8/7\%$ (۳۹ نفر) اضافه وزن داشتند و یا در خطر افزایش وزن بودند. فقر آهن و کم خونی فقر آهن بین دو گروه اختلاف معنی داری نشان نداد ($P=0/82$ و $P=0/52$). بین شیوع فقر آهن و کم خونی فقر آهن با سن، شغل و سطح تحصیلات پدر و مادر ارتباط معنی داری وجود نداشت.

بحث

شیوع کم خونی در مطالعه حاضر $3/6\%$ ، در ساری (۸۸۱ دانش آموز دختر مدارس راهنمایی) $7/5\%$ (۶) و در مطالعات خارجی نظیر برزیل (۳۳۲ دانش آموز ۷ تا ۱۵ ساله) $16/6\%$ (۸)، قزاقستان (۱۵۹ دانش آموز) $49/8\%$ (۱۴)، بنگلادش (۵۴۸ دختر دانش آموز ۱۱-۱۶ ساله) 27% (۱۰) و اندونزی (۱۳۵۸ دانش آموز ۱۰-۱۲ ساله) $9/8\%$ (۱۵) گزارش شده است که می تواند تا حدّی به علت تفاوت در مقدار هموگلوبین در نظر گرفته شده برای تعریف کم خونی و نیز ناشی از تفاوت های ژنتیکی و جغرافیایی باشد.

یافته ها
این مطالعه بر روی ۴۵۰ دانش آموز (۱۲۳ پسر و ۲۱۹ دختر) با میانگین سنی $13/7 \pm 1/1$ سال انجام شد. شیوع کم خونی $3/6\%$ (۱۶ نفر)، فقر آهن 24% (۱۰۸ نفر) و کم خونی فقر آهن $1/8\%$ (۸ نفر) بود. شیوع فقر آهن در دختران ($31/5\%$) در حدّ معنی داری بیشتر از پسران ($16/9\%$) بود ($P<0/001$). شیوع کم خونی و کم خونی فقر آهن بین دختران و پسران اختلاف معنی داری را نشان نداد ($P=0/26$) و میانگین تعداد گلبول های قرمز (RBC)، حجم متوسط گلبولی (MCV)، هموگلوبین متوسط گلبولی (MCH) و فریتین سرم در دختران در حدّ معنی داری کمتر از پسران بود (جدول ۱). $17/8\%$ از دختران (۳۹ نفر) پرپیود شده بودند. بین شیوع کم خونی فقر آهن در دختران پرپیود شده و پرپیود نشده، تفاوت معنی دار قابل توجهی وجود نداشت ($P=0/16$). فقر آهن در دختران پرپیود شده در حدّ معنی داری بالاتر بود ($P=0/03$).

شیوع فقر آهن و کم خونی فقر آهن ارتباط قابل توجهی با معدل ($P=0/33$ ، $P=0/4$) و رتبه تولد ($P=0/28$) و ($P=0/98$) نشان نداد.

جدول ۱- مقایسه میانگین شاخصهای گلبولی و فریتین در نمونه های مورد مطالعه به تفکیک جنس

سطح معنی داری	جنس		شاخص گلبولی
	پسر (۲۳۱ نفر)	دختر (۲۱۹ نفر)	
$P<0/001$	$5/2 \pm 0/37$	$5 \pm 0/32$	RBC
$P=0/25$	$6/9 \pm 2/4$	$6/9 \pm 1/4$	WBC
$P=0/06$	$13/8 \pm 1/1$	$13/6 \pm 0/89$	HB
$P=0/22$	$41/5 \pm 2/5$	$41/3 \pm 2/1$	HCT
$P<0/001$	$80/5 \pm 3/9$	$82/3 \pm 3/9$	MCV
$P=0/05$	$26/9 \pm 2/1$	$27/2 \pm 1/8$	MCH
$P=0/17$	$33/1 \pm 1/5$	$33 \pm 1/2$	MCHC
$P=0/13$	$13/1 \pm 0/66$	$13 \pm 0/74$	RDW
$P=0/3$	$278/3 \pm 60/6$	$272/2 \pm 62/6$	PLT
$P<0/001$	$32/4 \pm 22/6$	$25/1 \pm 18/2$	Feritin

امتحانات مردود شده بودند، نسبت به آنهایی که نمرات خوبی گرفته بودند، بیشتر بود.

در مطالعه حاضر بین فقر آهن و کم‌خونی ناشی از آن با عوامل اجتماعی-اقتصادی نظیر شغل و سطح تحصیلات والدین رابطه‌ای وجود نداشت؛ این یافته با مطالعه انجام شده در آمریکا (۹)، همخوانی دارد؛ اما در مطالعه عربستان سعودی (۱۹) کم‌خونی فقر آهن در دانش‌آموزانی که سطح تحصیلات مادران آنها پایین بود، بیشتر وجود داشت.

در مطالعه حاضر شیوع فقر آهن در کودکان با وزن طبیعی، تفاوتی با کودکان دارای اضافه وزن نداشت اما در مطالعه انجام شده در آمریکا (۲۰) بر روی کودکان ۲-۱۶ ساله، کودکان دارای اضافه وزن، و یا در معرض ابتلا به اضافه وزن، شیوع فقر آهن در آنان دو برابر کودکان با وزن طبیعی بود. از علل ارتباط بین فقر آهن و اضافه وزن می‌توان به نفوذ ژنتیکی، غیر فعال بودن فیزیکی که در نتیجه، شکسته شدن میوگلوبین کمتر و کاهش آزاد شدن آهن به خون را به دنبال خواهد داشت، رژیم غذایی نامناسب و دریافت کمتر غذاهای حاوی آهن اشاره کرد (۲۰).

به نظر می‌رسد در دانش‌آموزان مورد مطالعه مشکل اصلی کم‌خونی فقر آهن نبود بلکه خود فقر آهن بدون ایجاد کم‌خونی بود. از آنجا که خود فقر آهن می‌تواند در کودکان و نوجوانان سبب مشکلات رفتاری و اختلالات یادگیری (۲۱) و با پیشرفت نیز منجر به ایجاد کم‌خونی شود، توجه به آن بسیار مهم است و بنابراین طرحهای غربالگری با هموگلوبین یا CBC diff به تنهایی برای تشخیص آن کافی نیست.

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های این مطالعه و موارد مشابه، رعایت موارد زیر به عنوان راهبردهای مبارزه با فقر آهن پیشنهاد می‌شوند:

۱- غنی‌سازی مواد غذایی مانند آرد و نمک با آهن در سطح کشوری

شیوع کم‌خونی فقر آهن در مطالعه حاضر (۱/۸٪) با مطالعه انجام شده در ساری (۲/۵٪) (۶)، مادرید (۰/۹۴٪) (۷) و اندونزی (۲/۱٪) (۱۵) تقریباً مساوی بوده است.

این مطالعه نشان داد که ۲۴٪ دانش‌آموزان مورد مطالعه مبتلا به فقر آهن هستند. این میزان با مطالعات انجام شده در ساری (۶)، مادرید (۷)، بزریل (۸)، آمریکا (۹)، بنگلادش (۱۰) و قزاقستان (۱۴) تقریباً همخوانی دارد و اختلاف اندک موجود، ممکن است به علت تفاوت در نوع تغذیه یا وضعیت اجتماعی-اقتصادی باشد.

شیوع فقر آهن در مطالعه حاضر در دختران در حد قابل توجهی بیشتر از پسران بود. مطالعه مالزی (۱۶) هم نتایج مشابهی را نشان داد. علت آن می‌تواند پررود شدن دختران در این گروه سنی و در نتیجه افزایش نیاز به آهن دریافتی باشد.

در مطالعه حاضر و نیز در مطالعه انجام شده در ساری (۶) فقر آهن در دختران پررود شده در حد قابل توجهی بالاتر از دختران پررود نشده بود؛ اما مطالعه سمنان (۱۷) خلاف آن را نشان داد. علت بیشتر بودن فقر آهن در دختران پررود شده را می‌توان مربوط به از دست دادن مداوم خون در این دوران دانست.

در مطالعه حاضر با افزایش سن، شیوع کم‌خونی فقر آهن تفاوت قابل توجهی نشان نداد اما شیوع فقر آهن نشانگر تفاوت معنی‌داری بود. در مطالعه‌ای که در دبیرستانهای شهر بیرجند (۱۸) انجام شد، فقر آهن و کم‌خونی ناشی از آن با افزایش سن افزایش قابل توجهی نشان داد که می‌توان علت آن را ناشی از این دانست که با افزایش سن و رشد، نیاز به آهن بیشتر می‌شود و از آنجا که این آهن در رژیم غذایی ناکافی است، ابتدا باعث فقر آهن و بعد باعث کم‌خونی فقر آهن می‌شود.

در این مطالعه، رابطه‌ای بین شیوع فقر آهن و کم‌خونی ناشی از آن با معدل به دست نیامد اما در مطالعه انجام شده در عربستان سعودی (۱۹) کم‌خونی در دانش‌آموزانی که در

۲- اطلاع‌رسانی از طریق رسانه‌های عمومی در مورد خطرات فقر آهن در کودکان و نوجوانان و آموزش مصرف غذاهای حاوی آهن و رفتارهای صحیح بهداشتی مانند خودداری از مصرف چای همراه با غذا یا بلافاصله بعد از آن

۳- غربالگری فقر آهن در کودکان بخصوص در دورانهای رشد سریع و انجام طرحهای پروفیلاکسی با قرص آهن در کودکان در معرض خطر در مدارس

تقدیر و تشکر

از مسؤولین محترم آموزش و پرورش و مدیران و معاونین محترم مدارس راهنمایی که در اجرای این طرح ما را یاری کردند، تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع:

- 1- Golder B. Iron deficiency anemia. In Behrman RE, Kilegman RM. Nelson text book of pediatrics: from WB Saunders Company. Philadelphia; USA, 17th ed, 2004: 1614-16.
- 2- Wu AC, Lesperance L, Bernstein H. Screening from iron deficiency. Pediatrics in Review. 2002; 23 (5): 171-77.
- 3- Mannar MG. Designing effective programs to prevent and control iron deficiency anemia. J Clin Nutr. 1998; 89 (2): 23-26.
- ۴- اداره تغذیه معاونت امور بهداشتی، مجموعه آموزشی، پیشگیری و کنترل آهن و کم خونی ناشی از آن، تهران ۷۶-۱۳۷۵.
- 5- Oski FA. Iron deficiency in infancy and childhood. N Engl J Med. 1993; 329: 190-93.
- ۶- ترابی‌زاده ژ، نقش وار ف، عمادیان ا، کوثریان م، جهان‌بخش ر. شیوع فقر آهن و کم خونی ناشی از آن در دختران دانش آموز مدارس راهنمایی شهر ساری در سال ۱۳۸۱. مجله علمی- پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مازندران. ۱۴ (۴۴): ۷۳-۷۸.
- 7- Caballo RN, Garcia P, Valdemoro M, Del Castillo ML, Santos TM, Gonzalez VA, et al. The prevalence of anemia in the children and adolescents of Madrid. An Esp Pediatr. 2000; 52 (5): 495-96.
- 8- Norton RC, Figueiredo RC, Diamante R, Goluart EM, Mota JA, Viana MB. Prevalence of anemia among school-children from Rio Acima (state of Minas Gerais, Brazil): use of standardized prevalence method and evaluation of iron deficiency. Braz J Med Biol Res. 1996; 29 (12): 1617-24.
- 9- Halterman JS, Koczorowski JN, ALigne CA, Szilagyi PG. Iron deficiency and cognitive achievement among school aged children and adolescents in the United States. Pediatrics. 2001. 107 (6): 1381-86.
- 10- Ahmed F, Khan MR, Islam M, Kabir I, Fuchs GJ. Anemia and iron deficiency among adolescent school girls in peri-urban Bangladesh. Eur J Clin Nutr. 2000; 54 (9): 678-83.
- 11- Needlman R. Assessment of Growth. In Behrman RE, Kilegman RM. Nelson text book of pediatrics. 17th ed. . Philadelphia: WB Saunders; 2004.
- 12- Stoltzfus RJ, Dreyfuss ML. Guidelines for the use of iron supplements to prevent and treat iron deficiency anaemia .Washington DC, international nutritional anemia consultative group/WHO/UNICEF, 1998.
- 13- Scott JP. Anemia. In Kliegman RM, Marcante KJ, Jenson HB, Behrman RE. Nelson essentials of pediatrics. 5th ed. Philadelphia: Elsevier Saunders; 2006.
- 14- Hashizume M, Kuni O, Sasaki S, Shimoda T, Wakai S, Mashitova Z. Anemia and iron deficiency among school children in the Aral Sea region, Kazakhstan. J Trop Pediatr. 2003; 49 (3): 172-77.
- 15- Kurniawan YA, Muslimatun S, Achadi EL, Sastroamid JoJo S. Anemia and iron deficiency anemia among young adolescent girls from the peri urban coastal area of Indonesia. Asia Pac Cli Nutr. 2006; 15 (3): 350-56.
- 16- Foo LH, Khor GL, Tee ES, Dhanaraj P. Determinants of iron status in Malaysian adolescents from a rural community. Int J Food Sci Nutr. 2004; 55 (6): 517-25.
- ۱۷- فخر موحدی ع، احدی ف. شیوع کم خونی فقر آهن در دانش آموزان دختر دبیرستانی شهر سمنان. مجله دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد. ۱۳۸۳؛ ۱۲ (۱۴): ۷۱-۷۷.

۱۸- خزاعی ط، زردست م، سعادتجوع ر. شیوع آنمی فقر آهن در نوجوانهای دبیرستانهای بیرجند، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ۱۳۸۲؛ ۱۰:۳۹-۳۳.

19- Abalkhail B, Shawky S. Prevalence of daily breakfast intake, iron deficiency anemia and awareness of being anemic among Saudi school students. Int J Food Sci Nutr. 2002; 53 (6): 519-28.

20- Nead KG, Halterman JS, Kaczorowski JM, Auinger P, Weitzman M. overweight children and adolescents: a risk group for iron deficiency. Pediatrics. 2004; 114: 104-108.

21- Lozoff B, Jimenez E, Wolf AW. Long- term developmental outcome of infants with iron deficiency. N Engl J Med. 1991; 325: 687-94.

Archive of SID

Title: Prevalence of iron deficiency and its related anemia in junior school students in Birjand

Authors: A. Fesharakiniya¹, GhR. Sharifzadeh², M. Sadrzadeh,³ H. Segalahgi³

Abstract

Background and Aim: Iron deficiency is the most common nutritional deficiency in the world and its related anemia is the most common hematological disease in children and adolescents. Since iron deficiency can produce anemia and learning difficulties in children in rapid- growing ages, awareness of its prevalence can affect on planning preventive measures. The present study aimed at determining iron deficiency prevalence, its related anemia, and some relevant factors in junior school students in Birjand in 2006.

Materials and Methods: In this cross- sectional and descriptive study, 450 students from junior schools were selected by multi-stage random method. After the study was clarified, parents filled out their respective consent forms regarding their children and personal information of the students was recorded; thus, height and weight of students were measured and body mass index (BMI) was calculated. CBC differential and serum ferritin were measured. Iron deficiency was defined as serum ferritin $\leq 12 \mu\text{g/L}$ and anemia was defined as $\text{Hb} < 12 \text{g/dL}$ and iron deficiency anemia was defined as both ($\text{SF} \leq 12$, $\text{Hb} < 12$). The obtained data were analysed by means of SPSS software and statistical tests (Chi-Square and Fisher) at the level of $\alpha = 0.05$.

Results: Prevalence of anemia was 3.6%, iron deficiency anemia 1.8% and iron deficiency was 24%. Prevalence of iron deficiency showed significant relationship to sex (female), menstruation, and increasing age. There was not a significant relationship between iron deficiency and its respective anemia to score, degree of birth, body mass index, age, job, and parents' level of education.

Conclusion: With regard to relatively high prevalence of iron deficiency and its health and socioeconomic complications, it is recommended that screening programs for iron deficiency will be done during the rapid-growing age of children so that they would be treated if necessary.

Key Words: Iron deficiency; Anemia; BMI; Students; junior school.

¹ Corresponding author, Assistant Professor, Department of Pediatrics, Faculty of Medicine, Birjand University of Medical Sciences. Birjand, Iran fesharakinia@yahoo.com

² Epidemiologist; Instructor, Department of Community Medicine, Faculty of Medicine, Birjand University of Medical Sciences. Birjand, Iran

³ Physician